

פ ר ט י כ ל נ ט' 64/ב'

מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה ביום ד', ג' באב תשי"ג
15.7.1953, בשעה 0945

נוכח:

היו"ר י. גורי	א. הרצפלד
א. אלישר	ק. לוז
ח. אריאב	י. פורדר
י. בדר	א. ציזלינג
ש. בז'רנו	מ. קלמר
א.ס. גניחובסקי	ז. שפר

מזכירים:

שר האוצר ל. אשכול
שר המשפטים פ. רוזן
מר זבגי
ד"ר מנדלסון
מר קטרון
מר לרון
מר ספינק
מזכיר: מר בזק

סדר היום:

א. שונות
ב. אישור צו מסי מכס ובלו * שינוי תעריף מס' 20
ג. מס מסוייג ומס מותרות, תשי"ג-1953
ד. צו לפטור מס מסוייג ומס מותרות.
ה. חוק מס נסיעות חוץ, תשי"א-1950
ו. צו בדבר פטור מתשלום המס.
ז. תשובות שר האוצר לשאלות.

א. ש ו נ ו ת

ק. ל ו ז :

נתקבל בכנסת חוק החניכות שאחד מסעיפיו קובע שהוצאת הון בשביל רכישת ציוד לאימון החניכים ינוכה מס הכנסה בחמשה שיעורים שנתיים. סעיף זה מקומו בחוק מס-הכנסה, ולא בחוק החניכות. נוסף לזה יש גם בחוק הזה ענין של ניכוי הוצאת הון, שבהתאם לחוק מס הכנסה אינה מותרת, ובו נאמר שהוצאת הון אין מבנים מס הכנסה.

מר קטרון:

מתעוררות למעשה שתי שאלות: א) מי דור בעייה של מס הכנסה בחוק שאין לו שייכות למס הכנסה; ב) לעצם הענין, יש סתירה בין הוראות מס הכנסה לבין ההוראה בחוק החניכות, אבל מבחינה חוקית הדבר מוסדר, כי אם כתוב בחוק מיוחד שלגבי ציוד מסויים צחולו הוראות אלה ואלה, ברור שאותן הוראות יחולו ולא ההוראות הכלליות.

יותר רצינית הבעייה הכללית, כי לא טוב שבעייה של מס הכנסה תמצא פתרונה בחוק שהוא חוק סוציאלי. הדבר קרה בגלל אי-תיאום בין הועדות ובין המנסחים. על שולחן הכנסת הונח (או יונח) חוק לתיקון חוק מס הכנסה, והועדה תוכל למצוא הזדמנות להכניס את ההוראה שנמצאת כעת בחוק החניכות, או הוראה דומה לה, בחוק מס הכנסה, ולעומת זאת לבטל את ההוראה שבחוק החניכות.

י. בדר:

אני חושב שאין סכנה יותר גדולה מאשר הכנסת כל מיני תקנות על מסי בחוקים שונים. מבחינת ועדת הכספים הדבר חמור, כי אני זוכר שמר פנקס בזמנו כעס מאד על נסיונות כאלה, שיעמידו את הועדה במצב של מוסד המוסיף גזירות, ואת התקנות - כאילו להן דואגים בוועדות אחרות. דק במקום אחד אפשר להחליט באיזו מידה מבחינת סך הכנסות המדינה וסך העומס הכספי של המדינה אפשר להקל. הרי בעצם כל החלטה כזו יש לה השפעה תקציבית, ואמנם אותן ההקלות הן הקלות שאין להן ערך כספי רב, אבל אם יתחיל הדבר כך, יהיה זה פתח לכל

מיני הקלות נוספות. אני חושב שדבר זה חסור מאד.

היו"ר י. גורי:

אנחנו יכולים לדון בזה משני אספקטים: א) אספקט חוקתי פורמאלי; ב) האספקט שדבר עליו חבר הכנסת בדבר, ואני בהחלט שותף לדעתו. כרגע אנחנו צריכים ליישב את העניין מהצד החוקתי המשפטי, והייתי רוצה להעיר בנוכחותו של שר המשפטים: ועדת העבודה פועלת כל הזמן בנוכחות יועצים משפטיים של הממשלה, ומותר לי לומר שהיא איזה מסגה מצד היועץ המשפטי שלא נתן את דעתו על כך. חושבני שבעקבות הסיכום הזה אנחנו צריכים להעביר את הפרטיכל מדיון זה לשר העבודה, העתק לשר המשפטים, ולהציע לממשלה לקחת יזמה כדי לתקן את המעוות.

שר המשפטים פ. רוזן:

כבר רשמתי לפני אותה הערה. אמנם אין זה רצוני שבכל מיני חוקים תהיינה הוראות בדבר הקלות מסיים, ומכל מקום לא רצוי שזה יקרה בוועדת העבודה. לפעמים קורה שמישהו מציע את הדבר והיועץ המשפטי צריך היה לספל בזאת. ייתכן שהתקשר עם שר האוצר, ואברר את הדבר.

היו"ר י. גורי:

אם כן, אמרוב לשר העבודה, העתק לשר המשפטים ושר האוצר בענין זה.

י. בדר:

אני מציע שיושב-ראש הוועדה יפנה לנשיאות כדי שתפנה תשומת לבם של יושבי-ראש הוועדות, שלא יטפלו בכל מיני עניינים פיסקאליים אגב עבודתם.

היו"ר י. גורי:

גם זאת אעשה.

ס. לוז:

מר קטרון העמיד אותי על כך שמעייף זה היה גם בהצעת החוק. היינו, שחברי הכנסת ובתוכם חברי ועדת הכספים היו חייבים לדעת זאת מבעוד מועד. על כן נראה לי שהפנייה לנשיאות אין לה מקום, כי לא הוועדה הגישה את הצעת החוק אלא הממשלה.

י. בדר:

אולי נשאל את שר האוצר אם ידע על זה?

היו"ר י. גורי:

חושבני שחבר הכנסת לוז צודק, שזה יותר ענין לממשלה. אני הבינותי שננסח את הפנייה לנשיאות בצורה שלא יתפרש הדבר כנזיפה, אלא הפניית תשומת לב לשם יתר זהירות, ואין כל פגם אם אומרים שיושב-ראש ועדות שמטפלים בדיון בהצעת חוק בקריאה שניה ושלישית, לא יעברו על זה לסדר היום אלא יהיה בירור - במידה שהענין נוגע לענייני כספים. זה מה שחשבתי לכתוב במכתב.

מר קטרון:

אני שואל את עצמי אם יש בכלל מקום, לאור העובדה הזאת, לפנות ליושב-ראש הוועדות. אם הממשלה מציעה הצעת חוק בבה הוראה על מס-הכנסה, והוועדה תרצה לשנות את זה - אני מבין שהיא לא תוכל לעשות זאת אלא לאחר התייעצות בוועדה. אבל אם הממשלה הניחה הצעה על שולחן הכנסת וידוע היה שההצעה לא תובא לוועדת הכספים, ובכל זאת הוועדה קבלה מלה בטלה את הצעת הממשלה - אני חושב שאין מה להעיר.

היו"ר י. גורי:

אולי תתקבל ההצעה הבאה: את המכתב חושבני שצריך להפנות לשר העבודה, העתק לשר האוצר ולשר המשפטים, וכן העתק גם לנשיאות הכנסת לידיעתה, היות וזו בעייה הקשורה בסדרי העבודה.

ס. לוז:

אולי יש יותר מקום לפנות במכתב לשר המשפטים ולהעיר את הבעייה החוקתית, ולהציע ליישב את הדבר.

היו"ר י. גורי:

החוק הוגש על ידי שר העבודה והפנייה הישירה לממשלה צריכה להיות באמצעות השר שהכין והגיש את הצעת החוק, עם העתק לשר האוצר ושר המשפטים. אם לא מתקבל על דעת הוועדה שצריך לשלוח העתק לנשיאות הכנסת - לא אעשה זאת.

ח. אריאב:

בקשר לחוק, מובן שזה צריך להיות מפנה לשר העבודה. ואז אין פה שאלה של נשיאות הכנסת. אם המדובר - כפי שהבינותי קודם - על פנייה כללית להבא, אז יש מקום לפנות לממשלה באמצעות שר המשפטים, כי הוא השר המקשר את הממשלה עם הכנסת. צריך שהממשלה תפנה תשומת-לב כל השרים המחברים חוקים, שלא יכניסו עניינים פיסקאליים בחוקים שאינם מובאים בפני הוועדת הכספים.

הוחלט: מכתב בנדון יישלח לשר העבודה. העתק לשר האוצר.

ח. אריאב:

חבר ועדת הכספים וסגן שר החקלאות הבטיח לנו להטביא פירוט חלוקת הכסף לבתי הספר החקלאיים, ואני מזכיר שטרם קבלנו את החומר.

היו"ר י. גורי:

הזכרתי למזכיר הוועדה כמה פעמים את הדבר, והוא גם פנה למשרד. הובטח להטביא את החומר, ואין זה תלוי בנוכחותו של סגן השר בארץ. אין כל ספק שנקבל את החומר, ובהגיענו להצבאות, החומר יהיה לנו עינינו.

א.מ. גניהובסקי:

כיצד מתייחס יושב-ראש הוועדה להצעה הבאה: שחברי ועדת הכספים יצאו לשלשה ימים לאניה או למלון, במטרה אחת - לטיים את הדיון בתקציב בשלשה ימים אלה, מחוץ לתל-אביב ומחוץ לירושלים.

היו"ר י. גורי:

הודעתי לנשיאות הכנסת שוועדת הכספים מצידה - במידה שזה נוגע לתקציב הרגיל - תהיה מוכנה אולי בשבוע האחרון של חודש יולי, אבל לכל המאוחר בשבוע הראשון של חודש אוגוסט, להביא את התקציב לבנסת. אם סדרי עבודתה של הכנסת יאפשרו לה להתפזר אחרי קבלת התקציב הרגיל, לא יהיה איפוא עיכוב לכך. אבל ידוע לי שיש כמה דברים שרוצים לסיים את הדיון לגביהם, ורוצים להמשיך לשבת עד סוף חודש אוגוסט. מה שנוגע להצעת חבר הכנסת גניהובסקי, היא מסתמסטיקה אותי: אני מוכן לעשות זאת מחר, מחרתיים, ביום א' וביום ב' אבל אין לי בטחון אם ההצעה תתקבל.

י. פורדר:

לפי דעתי אנחנו מחוייבים לעשות איזה צעד בענין תקציב הפיתוח השנתי, מפני שבזה תלוי הכל. אבל לפי דעתי לא יכול להיות מצב כזה, שעד נובמבר אין אפשרות של אישור תקציב הפיתוח. אינני מבין מדוע מבינים תקציב פיתוח זמן רב כל-כך, עד שלהגשמתו לא יהיה עוד שום ערך. אני מציע שיושב-ראש הוועדה ישאל בשם הוועדה מה הדיספוזיציות בענין תקציב הפיתוח, ושילחץ וידרוש שהדבר ייעשה.

היו"ר י. גורי:

אני מקבל ברצון את הצעתו של חבר הכנסת פורדר. אפנה לשר האוצר ואומר לו שוועדת הכספים מתכננת את עבודתה לגמר יולי ואוגוסט, ואנחנו ח' צי'ם לדעת מה המצב בנוגע לתקציב הפיתוח.

י. בדר:

אני מוכת תמיד לשתף פעולה כדי שחוקים מסויים יעברו בזמן, אבל אני אוסד בפירוש: אם תקציב הפיתוח יובא לכנסת באמצע חודש אוגוסט, אעשה כמיטב יכולתי שלא יעבור, ואפילו אם הפגרא תהיה יום לפני ראש השנה. לא ייתכן להטיל את כל העומס עלינו. מכל מקום יהיה קשה מאד לאחרים לדאוג לזה, שאני לא בצליה. אם התקציב יוגש היום - בסדר גמור. אני חושב שאין שנות יותר גדולה מאשר להאריך את ישיבות הכנסת באוגוסט ולהאריך את הפגרא באוקטובר, כי אין פירוש הדבר שהכנסת תעבוד יותר. דברתי עם יושב-ראש ועדת הכנסת, והוא אמר לי שהכל תלוי בוועדת הכספים.

היו"ר י. גורי:

מה שאמר חבר הכנסת בדר אינו עומד בסתירה להצעת חבר הכנסת פורדר. אבל אני רק חושב בעקבות הדברים שאמר חבר הכנסת בדר, שברצון אוסיף פיסקה נוספת במכתב: מסתבר מאלין שוועדת הכספים לא תוכל להכין תקציב פיתוח לקריאה שניה ושלישית אלא אם כן יוגש לאלתר וללא דיחוי. &&

הוחלט: יו"ר הוועדה יפנה לשר האוצר בענין הגשת

תקציב הפיתוח לדיון בכנסת בכל ההקדם, ויפנה תשומת לבו להערות חברי הוועדה בנדון.

א. ציזלינג:

אני מבקש לעת הדיון בתקציב הפיתוח, שתי בקשות: - א) ששר האוצר יתן לנו את היתרות הסופיות ואת היתרות המסוערות שלו. לפי החוק מותר להוציא את תקציב הפיתוח תשעה חדשים לאטר גמר השנה התקציבית. אני מבקש לקבל את כל היתרות של התקציבים שכבר בטלו ואי-אפשר להשתמש בהם. בתקציב 1952/53 אנחנו נמצאים עכשיו בגבול תשעת החדשים, אבל בכל זאת שר האוצר יכול לתת השערה, ולא אתבע ממנו דיוק לגבי תקופה זו. אבל מבקש שיגיד לנו באיזה מהיתרות שקיימות עכשיו הוא מתכוון להשתמש ובאיזה אינו מתכוון, או לא יוכל להשתמש עד תום תשעת החדשים.

היו"ר י. גורני:

לפני כמי ימים הוגש לנו ריכוז מאזני פרוביזורי.

א. ציזלינג:

ב) בקשתי את שר האוצר מעל במת הכנסת שנוסף לחומר התקציבי יתן לנו את התכנית הכלכלית תשובתו של שר האוצר לא היתה ברורה, ואני מבקש ששר האוצר יתן לנו לעת הדיון בתקציב הפיתוח גם את התכנית הכלכלית לאורך זמן, שפי שהוא יכול לעשות זאת.

היו"ר י. גורני:

אתמול הסכמתי להצעת חבר הכנסת אלישר, שיוזמן היום היועץ לענייני הבטחה כדי שנוכל לסיים את הדיון בשאלה, אולם לא הבאתי בחשבון שקבענו עם שר האוצר כי נסיים היום את הדיון על בעיות תקציב. ברור לי כי אם ניכנס לדיון זה לא נספיק לספל בבעייה, ואני מוכרח לדחות זאת לשבוע הבא.

ב) אישור צו מסי מכס ובלו - שינוי תעריף מט' 20

ד"ר מנדלסון:

על הטלת מכס מגן בשיעור 35% על רצועות למכוניות היה דיון מקיף ובדיקות במוסד של הסכניות, וכל המומחים אשרו למשרד האוצר, למכס ולחברי הועדה שהתוצרת המקומית אינה נופלת באיכותה ממבחינת בטחון מתוצרת חוץ. צריך להוסיף שמכוניות המובאות מחוץ-לארץ יחד עם רצועות, משוחררות מהמכס. דברתי גם עם חבר הכנסת בז'רנו והבינתי שהחומר שכנע אותו וכי לא תוכל להיות שום פגיעה באינטרסים של מפעלים שאולי צריכים להיזקק למצרך זה. מפעל חדש בכלל פטור ממכס זה וכן מפעל שמביא מכונה יחד עם הרצועה. כל יתר הסעיפים הם שחרורים.

היו"ר י. גורני:

אם אין הערות, אשאל את חברי הועדה אם ועדת הכספים מוכנה לאשר את הצו ולהביא אותו לאישורה של הכנסת.

י. בדר:

הייתי רוצה לדעת עד כמה תוצאת הארץ החדשה היא יותר זולה מאשר תוצרת חוץ.

ש. בז'רנו:

בשיבת הועדה הצבורית המיעצת בענייני מכס, שבה הוחלט על הטלת המכס, התקיימה שלא בנוכחות בא-כח התאחדות בעלי תעשיה, ועד כמה שידוע לי הוא פנה אחר כך למנהל המכס וביקש רביזיה של ההחלטה הזו. הניסוק לבקשתו היה, שאמנם הוא תומך בהטלת מט' מגן על רצועות שהן בהתחדות עם רצועות מתוצרת הארץ, אבל בהנחה שהגדרה שניתנה בצו היא רחבה יותר מדי וכוללת סוגים רבים של רצועות שאין מייצרים בארץ. נדמה לי שגם אנשי המכס אינם מתנגדים לדבר זה, שהמכס יצטמצם רק לרצועות המיוצרות בארץ, והקושי הוא רק במציאת הגדרה מתאימה ולא כוללת כל כך.

היו"ר י. גורני:

בדרך כלל אנחנו נענים בחיוב לפנייותיה של התאחדות בעלי תעשיה כשהיא מבקשת להכיע דעתה לפני ועדת הכספים, אבל דווקא שאם התקיים דיון בוועדה הצבורית המיעצת ובא-כח התאחדות בעלי התעשיה הוזמן אבל לא יכול היה להיות נוכח, והצו צריך לקבל את אישורו בכנסת לא יאוחר מיום ד' הבא - אינני רואה סיבה מספקת ואין גם שום אפשרות לדחות את הדיון מאנחנו חייבים לקבל החלטה.

ד"ר מנדלסון:

בעצם הפנייה על מכס מגן לשמירת האינטרסים של התעשיה המקומית באה מהתאחדות בעלי התעשיה. המפעל הזה הוא חבר בהתאחדות בעלי התעשיה, ובאו גם יצרני רצועות עור וברשו הגנה רבה יותר על תעשיה המעבדת את העור המקומי לרצועות. אנחנו מוכנים באתייעצות עם מומחים של התאחדות בעלי תעשיה, לתת הוראות פנימיות שאם ההגדרה בתעריף קשה - שלא יוטל המכס על טיב מיוחד של רצועות שאי אפשר לייצר אותם באיכות כזו בארץ.

ש. בז'רנו:

בהמלצת הועדה נאמר: שיטת הייצור היא פרימיטיבית... וכו', ובכלל מדובר רק על רצועות גומי, וגם לגביהן יש הסתייגות. אם כך, מדוע לכתוב בחוק "רצועות" באופן כולל?

ד"ר מנדלסון:

המחיר קצת יותר גבוה, אבל יש חסרון במטבע זר, וזה היום השיקול העקרי. היו תעודות טובות של הטכניון וכל מיני מחלקות לבדיקות סטנדרטיות, וחושבים שהמפעל מתקדם.

אני מוכן לבקש עוד פעם את מנהל המכס לבדוק אם אפשר לתת הגדרה מדוייקת יותר, אבל בהוראות פנימיות אפשר אולי להגביל זאת.

א. אלישר:

בנוגע למחיר, מודיע ד"ר מנדלסון שהוא מעט יותר גבוה, וכי הדבר נעשה כדי לקמץ במביזים. השאלה היא, אם הביא את חומר הקלם מן החוץ נקמץ דולרים. היינו, אם בחישוב המחיר מובא בחשבון שהחומר גם כן עולה דביזים.

ש. בז'רנו:

בדקו זאת.

א. אלישר:

כל תעשייה שעוזרת לקמץ ביבוא ולהקטין אותו, אנחנו צריכים בלי כל ספק לעודד אותה, בתנאי שיש לא יזיק לצרכן. אנחנו עומדים להביא ציוד מגרמניה ומסקומות אחרים בכמויות עצומות, וזה יכול לכלול גם חומר מסוג זה שאנחנו באים להגן עליו. צריך להיות משהו בחוק שפוסט מתשלום.

א. ציזלינג:

אני חושב שבמקרה זה התאחדות בעלי התעשייה פועלת לא להתאחדות בעלי תעשייה, כי תפקידה קודם כל ריבון התעשייה בארץ. יש בחוק סעיף שמנהל המכס יכול לפטור במקרים מסויימים. אילו אפשר היה להכניס בסעיף הזה בערך כך: רצונות שניתן להשיגן בארץ - היה הדבר פשוט. אני מודאג אפילו מהודעתו של ד"ר מנדלסון שתהיה הוראה פנימית. הוראה כזו תחת לחץ, יכולה לגרום לביטול הסעיף למעשה. משום כך אני מציע שההוראה הפנימית תהיה, כי במקרה של פנייה רשאית אינסטנציה גבוהה מתאימה לשחרר ממכס במקרים שיוכח כי אין להשיג את הרצוצה בארץ.

ש. בז'רנו:

הבעייה רצינית למדי. רצוצות הן אחד מחלקי החילוף העקריים בתעשייה, וחלקים שמחליפים במידה מרובה. לרוב המכונות יש רצוצות משלהן &&&& והן חייבות להיות אוריינליות. אבל אני תומך באלה שאומרים שצריך לתמוך בתוצרת הארץ, ובבית החרושת הזה אבל אינני רואה סיבה להגדיר את הדבר בהגדרה רחבה כל כך. בכל אופן אפשר בנקל לכתוב: "רצוצות גומי", ואין לכתוב "רצוצות למכונות", ובית-חרושת זה מעבד רק גומי. ההגדרה הנוכחית רחבה מדי. אינני יודע אם יש הגדרה קלה שיכולה להגביל את השאלה לאותן הרצוצות שבית חרושת זה מייצר. הן נקראות "ווי-בלטס" ואפשר לציין שם זה, או לכתוב "רצוצות גומי". ד"ר מנדלסון מסכים באופן עקרוני לנקודה זו, ואם כך, מדוע לא נתקן את נוסח החוק? הויכוח הכללי, אם טוב להגן או לא להגן, איננו מעניין הויכוח הזה.

היו"ר י. גורי:

ברצוני להעיר שזו לא הפעם הראשונה שנתעוררה שאלה בשעת הדיונים על אישור צווי מכס ובלו, שאנחנו נתונים מבחינה זו במצב לא נוח. הועדה יכולה לאשר את הצו או לדחות אותו, אבל אינה יכולה להכניס בו שינויים גם במקרה שנראה לה שצריך להכניס אותם. הדבר הזה מחייב תיקון. סוטב לבוא לכלל מסקנה שצריך להכניס שינוי בפרוצדורה הזו, כי ברור &&&& שהדבר לא פעם מביא אותנו לבקורת קפאון. יש שכל הועדה סבורה כי צריך להכניס תיקון, ואין אפשרות לעשות זאת. אם נדחה את ההצעה, פירוש הדבר גרימת הפסדים לאוצר. אם הועדה אינה חושבת שצריך לדחות את הצו כשלעצמו, מדוע להחזיר אותו לאוצר? אני מביא זאת שוב לתשומת לב בא-כוח האוצר, לשם טיפול בבעייה העקרונית שעוררתי.

ש. בז'רנו:

אולי הועדה תאשר את הצו בתנאי שד"ר מנדלסון יבטיח תוך תקופה קצרה להביא הצעת תיקון לדבר?

ד"ר מנדלסון:

אני מבקש לאשר את הצו. בעצם גם שאלת השחרורים שנתנו מוגבלים עד סוף שנת 1953. זאת אומרת, הוא מקבל מכס מגן ומצד שני האריג המיוחד שהוא מביא פטור, וכל זה מתוך תקווה שגם את החומר ייצרו אחר כך בארץ. אני מוכן מיד לדון עם מנהל המכס, אם אנחנו יכולים להביא תיקון הצו בתוספת ההגבלות כפי שהציע חבר הכנסת בז'רנו. בהוראות פנימיות היה צורך בקשר עם גרמניה. ההוראות הפנימיות לעת עתה הן, שאם מישהו מביא מכונה והרצוצה היא חלק ממנה, או שהוא מביא מכונה ורצוצה המתאימה למכונה - אין תשלום של מכס. אחרי הערות יושב-ראש הועדה, אני מציע אולי שכל הדברים שנוגעים למכס מגן - לעתים קרובות מכס מגן עבור המצרך המוגן בגרע חלקו על-ידי הקלות ופיטורין; בעצם הבעייה של הסודיות אינה קשה כל כך בדברים ספציפיים כמו במיסיים פיסקאליים, ואני מצדי אינני רואה שום מניעה להביא את הצוים האלה, לפני פרסומם, או לוועדה או לוועדת-משנה של ועדת הכספים, כפי && בכל זאת ועדת המכס היא רק גוף מייצע.

היו"ר י. גורני:
מכל מקום התיקון צריך לבוא, בדרך זו או בדרך אחרת. לא פעם הייתי במצב לא נוח בעטדי על נטת הכנסת, וצריך הייתי להודות שמענה זו או אחרת נגד הצו מתקבלת על הדעת, אבל הועדה לא היתה לה כל אפשרות - בגלל ניסוק זה - לאלאשר את הצו. סוכרחים לפצוא איזה תיקון לדבר, ואני מבקש להביא לנו הצעות בענין זה.

ד"ר סנדלסון:
הועדה תאשר את ההצעה, ואנחנו נעבד טקסט חדש עם הגבלות תעריפיות ולא הוראות פנימיות, ולפני הוצאת הצו החדש נביא אותו לוועדה.

החלטה: ברוב קולות וללא התנגדות אושר צו מס' מכס ובלו, שינוי תעריף מס' 20.

ג) מט מס' ייג ומט מותרות, תשי"ג - 1953
צו לפטור ממס מס' ייג ומט מותרות

ד"ר סנדלסון:
עד כה נהנו מהפטור רק מוסדות תרבותיים שבתקנות שלהם נאמר שאינם מפיקים רווחים. ידוע שהביטה ותיאטרונים אחרים, אף על פי שהדבר לא כתוב בתקנות שלהם, הם לתועלת הצבור, והם ראויים לתמיכה זו. עכשיו מוצע שיהיה כתוב: "מוסד תרבות שאינו מעניק רווחים...". אם הסחורות דרושים לביצוע תפקידו - פרט לכלי רכב מכניים. המטרה של השינוי הקל בניסוח היא, לאפשר מתן פטור למוסדות תרבות כגון "הביטה", "האהל", התזמורת, המוזיאון, שאינם מפיקים רווחים למעשה, אם כי בתקנותיהם לא פורש הדבר.

היו"ר י. גורני:
זוהי הפיסקה הנוספת, הבאה לסייג בשני תנאים: (א) שהשר לא יאשר אותו; (ב) שזה נחוץ למצווע תפקידיו. מלבד זאת ישנה האלימינציה לגבי כלי רכב.

א. אלישר:
מה דין מוסד שמקבל גם מכונית יחד עם מצרכים אחרים? לגבי מכונית, אין שום יוצא מן הכלל.

החלטה: ברוב קולות וללא התנגדות אושר הצו לפטור ממס מס' ייג ומט מותרות.

א. ציזלינג: האם חמרי בנין הם גם כן במצב דומה?

ד"ר סנדלסון:
אינני חושב שאנחנו יכולים ללכת לפטורים בלי הגבלה, וכל מוסד משמש תקדים. אם אנחנו נותנים לבניית מוזיאון, בלי כל ספק התמורת תדרוש גם כן. אי-אפשר לעקוב אחרי אלפי טונות בחל או עץ.

א. ציזלינג:
אני מעורר את השאלה, אם כי בתחילה הבינותי שכתוב "פרט למכונית" ולא רצייתי להיכנס לבעייה. אשר לחמרי בנין, אין לזה כל הצדקה. אני אהיה בעד כל צורת בקורת, אבל אפילו הדוגמה הקלאסית של הבנין הגדול שעומד עכשיו להיבנות על-ידי התזמורת או אפילו בנינים למוסדות קטנים יותר, שכדי שיוקמו יש צורך בחמרי בנין - התוצאה היא, שצריך לאסוף בארצות הברית כסף כדי לשלם את המכס, ולמעשה לא ייבנה חלק שהוא דרוש. ברוב המקרים הדברים אינם נעשים על-ידי אוסף כספים בארצות הברית, ואני יודע באיזה קושי עלה לבנות בתל-אביב את התוספת, ואני יודע עד כמה אומלל המצב של "בצלאל" בירושלים. אני יודע מה המצב של "הקאמרי", ואני זוכר אפילו שהגענו עד לידי כך שהגשנו "חוק מגרבי". הצעתי, שיובטח שחרור ממכס ומגלו ומותרות גם לגבי בנינים.

ד"ר סנדלסון:
לשאלת חבר הכנסת אלישר, לגבי מכוניות: על מכוניות נוסעים מוטל מס מותרות, וכל הסוגים שהוא העיר - חבוא-קדישא, מכוניות כיבוי ואמבולנסים - פטורים ממכס. לחבר הכנסת ציזלינג: כל שאלת הפיטורם מדמי מכס היא שאלה קשה מאד וכללית, ואנחנו

נביא לוועדת הכספים את כל החומר. מזה מתברר שהפיטורים למוסדות מתבטאים בסך הכל הפסד בהכנסה של מכס, בסכום של 6-7 מיליון ל"י לשנה, והשאלה היא, אם לא צריך לקמץ את זה, או אם לא להרחיב. בהזדמנות זו יהיה מקום לדון בבעיות כלליות, אבל אין זה שייך לצו הזה.

היו"ר י. גורני: מכל מקום את הצו, אשרנו.

א. אלישר: נותנים פטורי מכס לכל מיני עניינים ולדברים שישנה תוצרת מקומית שלהם, אבל הנה כי"ח קבל ציוד אספסלים ושולחנות בממנה, ואין כל ספק בדבר הזה, אולם המשרדים הנוגעים בדבר מטרבים לתת פטור. כתוצאה מזה יש סכנה שהציוד יישלח לבירנת. האם זוהי הגנה על הנגר בחיפה? אני מבקש למנוע את הסכנה שהרהיטים האלה יעברו לבירות.

(ד) חוק מס נסיעות חוץ, תשי"א-1950
צו בדבר פטור מתשלום המס

היו"ר י. גורני: אשרנו את התיקון לחוק מס נסיעות חוץ. יחד עם זאת לא אשרנו עדיין את הצו בדבר פטור מתשלום המס, ויש סוגי אזרחים שזכאים לפטור הזה. אני רואה את הדבר הזה כדחוף ביותר, והייתי מבקש לא ~~לעבור~~ לשאלות אחרות.

י. בדר: אני נגד הביטוי "מוסד סוציאלי". אני מציע לכתוב "מוסד צבורי". לעומת זאת אני מציע להוציא שורה שלמה של מוסדות ולהשוות אותם לאותם סטודנטים שנוסעים לחוץ-לארץ. פירוש הדבר, לא שחרור שלם. חולה שמוכרח לנסוע ויש לו כסף, אין צורך לשחרר אותו. יש שוזה של דברים אחרים שאני רק בעד שחרור של 50% לגביהם. אילו היה זה מס של ממש, הייתי בודאי דורש שחרורים יותר נרחבים, אבל הרי כולנו יודעים שזה מין תשלום-השפעה. אם כן משחררים, הרי אין זה שחרור אלא סובסידיה שאוצר המדינה נותן לנסיעות חוץ.

ק. לונז: לסעיף 2(2): אצי סכור שצריכה להיות כתובה מטרת הנסיעה. מדוע זוכה אדם שאין נסיעתו חיונית? בפסקה (5): אם הוא משלם במטבע זר, בין כה וכה לא חל עליו המס, ואם הוא יכול לשלם במטבע מקומית, הרי זה מתייחס לנציגים שלנו שאפשר לשלם לגביהם במטבע ישראלי בארצות חוץ. ביחס להנחה, כתוב: "מי שקבל הנחה ממחיר כרטיס הנסיעה", אבל לא כתוב מדוע.

היו"ר י. גורני: את הדיון בעניין זה נסיים בשבוע הבא.

(ה) תשובות שר האוצר לשאלות

היו"ר י. גורני: במרכז ההצעות שהובעו על-ידי חברי הוועדה עמדה הצעת חבר הכנסת פורדר להקים רזרבה לתקציב, וסכמנו עם שר האוצר שהיום נסיים את הדיון.

אני רוצה להזכיר לחברי ועדת הכספים ששמענו סקירה מפי השר פ. לבון על ועדת היעל. הוא אמר לנו שבקבוצת הצעת הוועדה קמצו בין 7-8 מיליון ל"י בתקציב 1953/54. הוא אמר לנו גם שהוועדה הזו צריכה להימשך, אבל בצורה אחרת. את זאת חברי הוועדה צריכים לקחת בחשבון בנואם להציע קימוצים נוספים בתקציב. אני כשלעצמי, אינני רואה אפשרות כזו.

אם נכניס קימוצים בתקציב, אפשר יהיה לפעיל אותם רק בספטמבר, כי התקציב יאושר רק בראשית אוגוסט. יותר מזה: אני חושב שבשעת הדיון בכנסת על תקציב החינוך, המחשבה על ביטול חוק לימוד חובה לגן הילדים עורר סורת רוח כללית מצד כל ספסלי הבית, ואם ועדת הכספים תרצה לעבוד בקו הדברים שבאמרו בקריאה ראשונה בכנסת, היא תצטרך להסיק מסקנה ולמצוא דרך לא לבטל חוק חינוך חובה לגבי גיל 5.

אני חושב שעוד נשמע משר האוצר כי יש צרכים שצריכים לבוא על סיפוקם בסכומים ניכרים בשטח הבטחון. מכאן אני מגיע לכלל מסקנה שכל הצרכים האלה, אי-אפשר יהיה לכסות אותם על-ידי קיטוצים. מכאן אני מגיע למסקנה שאם רוצים ליצור רוזבה, קודם כל צריך ליצור מקור לכיסוי הצרכים הנוספים בתקציב.

לפי דעתי דוקא במצב הקשה ביותר חייבים לשמור על השירותים הסוציאליים, משום שאם מקצצים אותם הדבר פוגע בשכבות החלשות. אני חושב שועדת הכספים צריכה להתכונן לקראת תקציב 1953/54 ואני אציע שמיד לאחר הפגרא ועדת משנה של ועדת הכספים תתחיל להתכונן לדיון לקראת תקציב זה. אני מצדי מוכן להמציא חומר לוועדה, צורת העבודה שהועדה קיימה השנה תעזור לא במעט ~~לממשלה~~ כי התרכז חומר עצום שיקל על המלאכה. אולם אין אני רואה אפשרות, לפי עניות דעתי, להכניס קיטוצים דראסטיים בתקציב זה, ואינני רואה אפשרות ליצור רוזבה אלא אני רואה צורך למצוא מקורות הכנסה על-מנת לכסות אותם הצרכים שהועלו בשעת הדיונים שלנו ושהם הכרחיים.

שר האוצר ל. אשכול: בישיבה הקודמת נשאלו כמה שאלות, אבל כולן טובות מביב ציר אחד: שאלות או הצעות. אינני רואה כל אפשרות בקיטוצים רציניים בשנה זו. עכשיו חודש יולי. לו אפילו כולם כבר היו מגיעים לדעה ולהרגשה משותפת אחת על אופן חיינו בארץ, ולא רק בתקציב הממשלתי - אינני מאמין שאפשר בחודש יולי, באוגוסט, ערב הפגרא להחליט על קיצוצים מעניינים וחשובים ושלאפשר להוציאם לפועל. בדרך כלל התקציב הרגיל בחלקו המכריע מורכב מסכר עובדים. נניח אפילו שמחליטים; אנחנו רואים שעבודתה של ועדה אחת נמשכה שנה שלמה עד שהגיעה לסיכום. דומני שההגבר בשם אופן איננו מעשי.

אם תקחו בחשבון - ואני חושב שהועדה יודעת פחות או יותר את דעתי - הרי כששר הבטחון ירצה בפני הועדה יעמוד על הדבר. המשרד והבטחון הם בודאי כמחצית התקציב, ובמידה שיכולתי בעצמי לנסות בדיבורים ובשיחות, אינני רואה שאנחנו פה נחליט להקטין ב-5% או ב-10% ושזה יוקטן. והבטחון בודאי סוחב מאחוריו, גבנת" אשר מכבידה עליו ומשום כך מכבידה גם עלינו. תקשינו באמצע השנה את התקציב לחינוך? איך זה יהיה? תקשינו בבריאות? הרי ספרתי שלפני שבוע בא אלי בבהלה שר הבריאות לרגל מחלת ילדים מידבקת, וכך עניין אחרי עניין. אמרתי זאת גם בשיחה פרטית ליושב-ראש הועדה, ואני אוטר את זה פה: מה שאני מנסה לעשות, ייתכן שאם תטילו על ועדה קטנה שתנסה מבעוד מועד לדבר עם שר הבטחון - לא מפני שאני יכול להגיד בלב בטוח שצריך להקטין; אני רק יכול להעיד שאין לנו. אבל אני אומר שר הבטחון, כי תקציב זה ותקציב המשרד הם חלק הארי. בבקשה, עשו מאמץ!

ישבנו השבוע והחלטנו החלטה פנימית, שאנחנו רוצים להגיש את התקציב בחודש ינואר, ואני אראה את עצמי מאושר אם הדבר יבוצע, כי דרושה לשם כך טלטלת-גבר עצומה. משום כך לא נראה לי, כל מה שתדעו - שאפשר לעשות קיצוצים רציניים.

השאלה השנייה; איך אתם תארתם לכם לאחד את הקצוות. כפי שאני תארתי לעצמי בלי התוספות - אין לבעייה תשובה ללא תוספת הכנסות. עם תוספת הכנסות הדבר אפשרי אולי, אבל אז אין לרגרז על שר האוצר כשהוא אומר שצריך יותר הכנסות. הגשנו תקציב והוא צריך היה להיות פחות או יותר מאוזן. שאלונו איך אני מתאר לי את הבטחון ואת תוספת היוקר. צריך להיות לדבר פתרון, ואני רוצה שתדעו כי אנחנו הגשנו את התקציב עוד לפני שהוחלט על ה-1 1/2 מיליון ל" לחטיבת הספר. אמרו שסכום זה צריך למצוא מבפנים, ועדיין אנחנו מחפשים אותו. היה זמן ששר הבטחון עשה נסיון להטיל את זה על כספי הסוכנות היהודית. אני עצמי לא הייתי בעד ההצעה, קודם כל לדידי זה אותו הכסף. שנית, זוהי מין בריחה לתכלת רחוקה, שמאפשרת אחר-כך להגיד: 5 מיליון ל" משם, 7 מיליון ל" משם ועוד. זאת אומרת ששם תהיה פחות התיישבות. (י. בדר: לא רק התיישבות, אלא גם בזבוז). אני מבין שאתה צריך להתרעם, אבל תבדוק את תקציב הסוכנות היהודית ותראה שהתיישבות היא הדבר העקרי. לא רציתי לפתוח אשנב חדש שני, אשר ילחץ על שר הבטחון, כי זו הונאה עצמית. שלישית, צריך לקיים גם ויכוח בסוכנות על כך.

עד לפני הסכום של $1\frac{1}{2}$ מיליון ל"י של חטיבת הספר, תאדתי לי את הדבר כך, ואחד כך חשבתי שהדבר לא יגיע לסכום הטלא ואת היתר נצטרך לחפש בקיטוצים, ואולי משהו יעלה לפזרבה. יש לנו רזרבה של 2 מיליון ל"י, אם כי אמרתי ואני חוזר ואומר שאסור לנו למפרע לשבת ולנגוע ברזרבה, כי היא צריכה להיות סופגת את הזעזועים של תנודות בהכנסה, מלבד מה שעלול לקרות באופן פתאומי, כגון ארבה. כשהענין של חטיבת הספר הגיע להחלטה, לאחר שהחלטנו על התקציב אמרנו: נראה, אם נצטרך לקחת גם מזה 200 אלף ל"י, נקח.

שאלו אותי על תוספת היוקר. יש פה סעיף על בטחון הנגלה והנחת. כנגלה כתוב פה סכום של 42 מיליון ל"י. הסכום - כשתשמעו את ההרצאה על הבטחון - הוא ככפליים. איפה זה? יש לנו תקציבים מיוחדים בסכום של 25 מיליון ל"י. המחשבה הראשונה שלי היתה - והיא עד היום הזה כך - בערת שפה צריך להישאר כסף קודם כל לענייני התייקרות. והחשבון שלי לגבי התייקרות הוא כזה, שאם אנחנו עומדים עכשו ב-291 נקודות, יש יסוד על פי חישובים להניח שעד סוף השנה אפשר יהיה להסתפק בעוד 14 נקודות בממוצע, ובסך-הכל אולי עוד 30 נקודות, ודבר זה מתבטא בסכום של 8-10 מיליון ל"י. מ-8-10 מיליון ל"י יש פה ברזרבות המיוחדות בשביל תוספת היוקר - אם לא תהיינה קטסטרופות שאי-אפשר לראות אותן מראש. אחרי זה נשאר סכום של 12-15-17 מיליון ל"י, וכל אחד יכול להעריך כפי שהוא רוצה. אבל בניח 15 מיליון ל"י לבטחון. אם אמרתי שהסכום לבטחון הוא כפליים מזה, הרי זה על יסוד של כל הדולקים בשטח זה שהועברו לשער ג'. אני מחפש חלק ראיתי בקרן החליפין והחלק הזה יכול להיות מאד ראיתי. הוא יכול אולי למלא את כל החסר. יכול להיות שוב טעות: 5-6 מיליון ל"י פחות. ישנו אז קו ההגנה ~~השלישי~~: מתוך הסכום הזה, שלא אמרתי, יש בודאי בין 5 ל-10 מיליון ל"י שבצדק מסויים אפשר לגלגל אותם לתקציב הפיתוח, אולי יותר בצדק מאשר כמה דברים שישנם אצלנו בתקציבי הפיתוח במשך כל השנים ושהייתי רוצה להחניק והדבר לא ניתן לי.

כלומר, שלשת הדברים הללו: התקציב שכתוב פה; החלק ברזרבות; הסכום בקרן החליפין והחלק שאפשר להכניס בצדק לתקציב הפיתוח, צריכים לכסות את הענין הכנסתי לתקציב הפיתוח סכום מסויים, אבל אני רוצה לבלות לכם שעדיין אני מתאבק עם היצר הטוב שלי: אולי להוציא את זה משם. אני צריך להחליט על כך. יש לי יצר להוציא זאת מתוך תקווה שקרן החליפין מצבה יהיה אולי יותר טוב, ואולי אפילו נצטרך לחפש במשך השנה אפשרויות של הכנסות יותר גדולות בתקציב הרגיל, עוד אינני יודע. כשם שאני יכול לתת לכם הערכה שתובעת לזהירות עצומה ביחס לתקציב הרגיל בנוגע להכנסות, כך גם אין מי שיכול לתת את הערובה שלא ייגטר בכמה מיליונים לירות נוספות.

אני מבין שאפשר לטעון, ואני מוכן מדי פעם בפעם להיות יותר ויותר קלאסי וקונסרבטיבי, ואם תגידו: אל תבנה על דברים כאלה; אם נחוץ לך כל הסכום - צריך את כל הסכום. אלה הם חיים יותר קלים ופשוטים לאוצר; אני רק אומר באיזו דרך לא נראה לי, שאנחנו חיים בימים כאלה, שאפשר להרשות לעצמנו חיים כל כך קלים ופשוטים; מפני שאם יהיה כל כך קל, יהיה קל לשר הבטחון להוציא יותר ויהיה קל לשר האוצר להטכים ליותר, ותבואנה עוד כמה הצעות של תוספת.

על כן הסכמתי יותר לשאת את ה"צלב" הזה וכעבור שלשה-ארבעה-חמשה-חמשה חודשים לבוא לכנסת ולהגיד: כך וכך זה הולך, ואנחנו צריכים להעביר מפה הנה, ואולי בחזרה לשוב לתקציב הפיתוח. גם עכשיו יש לי מחשבה, אולי להשאיר בתקציב הפיתוח 5-10 מיליון ל"י, ואם אני אוציא את זה משם, הרי רק בשביל שילחץ על כולם.

בזה בערך אמרתי לכם מהי התמונה שלי עכשיו, כיצד לעבור את השנה ולהיענות לתוספת היוקר ולאחד את הקצוות של הבטחון וללכת על בהונות הרגליים בכל יתר הדברים. מה שנוגע לחטיבת הספר, בכל זאת חשבתי אולי יעלה בידי להוריד כמה מאות אלפים לירות - 300-400-500 אלף לירות - מתוך התקציבים. אין לי בטחון מלא, אבל חשבתי על כך, נוסף על משהו מהרזרבה - בדרך כזו.

הועדה בודאי יודעת שיש לנו בעצם עוד "זנב". יש כמה משרדים שטוענים כלפינו שאנחנו חייבים להם כסף, או שהם הוציאו יותר - מי שיש לו כל אסמכתאות ומי שיש לו חצי אסמכתאות לכך. הדבר נמשך לא רק מהשנה שעברה, אבל צריך להיכנס סוף סוף למסלול. גם פה

חשבתי - אולי מהרזרבה, אולי השנה נכסה חלק ובשנה הבאה חלק, או מתוך תקציביהם.

זו התמונה כפי שאני רואה אותה, אם תקבלו את התקציב כפי שהצענו אותו. אני מוכן להסכים לכל דבר; אפר ואפר אני תחת כפות רגלי הגן - של הילדים בודאי, ומשטר הגבול בודאי; והטכניון - אתם יודעים בודאי שאם לא יתנו לו עוד 250 אלף ל"י - הוא תובע יותר - הוא יתפטר. אתם החלטתם על חנוך הקלאי, ויש טענה טרה מאד וקשה מאד שנוגעת לבריאות, זאת אומרת שמשרד הבריאות החליט להטיל על החולים של קופת-חולים תשלום לירה נוספת לטטה, או שהכסף יוחזר לו. אינני רואה אפשרות לכך, ללא תוספת הכנסות.

אני רוצה לשאול את שר האוצר, אם הוא מוכן לסיים את הדיון הזה אתנו או מחר בתל-אביב, או ביום א' בבוקר בתל-אביב.

היו"ר י. גורי:

החלטה: המטען הדיון - בישיבת ועדת הכספים שתקיים ב-16.7.53 בשעה 0900 במשרד האוצר בתל-אביב.